List 52. **NOVICE** Tečaj XXXIV.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 27. decembra 1876.

Obseg: Kaj je bolje: da ima gospodar svoje zemljišče skupaj ali pa raztreseno na več krajih? — O predivstvu na Dolenjskem. — Kmetje, zdramite se! — Pomoč zoper trtno uš. — Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta vredjeni po mesecih. (Konec.) — Popotne črtice. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Ozir na razprave o državnem proračunu. — Slovensko slovstvo. — Sodba večne pravice. (Konec.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Kaj je bolje: da ima gospodar svoje zemljišče skupaj ali pa raztreseno na več krajih?

Za novo leto slov. kmetovalcem v prevdarek.

Čuden se bode zdel morebiti mnogim našim gospodarjem napis tega sestavka, ki bodo rekli: vsaj so „Novice“ že cele pôle napisale o tem vprašanji, kako da pridejo zdaj do tega, da nam zložbo zemljišč vnovič celó za novoletnico prinesó?

Res je to, da so „Novice“ že veliko pisale o koristi zloženih zemljišč in večkrat svetovale, naj se raztresena zemljišča odpravijo s tem, da si gospodarji zamenjajo svoja posestva tako, da vsak svoje bolj skupaj dobí, al — zgodilo se ni nič, ker dosihmal še nobene postave ni bilo, ki bila bi to ukazala, prostovoljno se pa malokdo za kaj tacega briga, kar ni lahko izpeljati.

Kmalu bo pa to drugače.

Ministerstvo kmetijstva je vzelo to stvar, kakor je podoba, resno v roke in je družbam kmetijskim poslalo načrt take postave, po kateri naj bi se zložila (vkup djala) zemljišča posameznih gospodarjev. Ministerstvo zahteva od kmetijskih družeb, naj pazljivo preberejo ta načrt in ga prevdarijo, potem pa svoja mnenja izrekó o njem. Tudi deželnim odborom je v isti namen izročilo navedeni načrt.

Ministerski svetovalec gosp. Karol Peyrer je spisal posebno knjižnico o zložbi zemljišč, v kateri povdarja veliko korist njeno, a tudi ne prezira težav, izpeljati jo.

Med drugim gosp. Peyrer pravi, da je vlada že večkrat snovala tako postavo, a dosihmal se jej še ni posrečilo, do konca priti ž njo. Tako na pr. je Dunajski deželni zbor leta 1867. vladni načrt enoglasno zavrgel, — družba kmetijska Česka leta 1870. pa tudi ne ga odobrila, rekši, da to bi bila le sila večine kmetovalcev nad manjšino, — da bi lastninske pravice posamesnih kmetovalcev prišle v veliko nevarnost, — da bilo bi brez konca in kraja prepirov in razporov med kmetovalci, in še druzih nezgod več, kajti vsak posestnik misli, da je popolnoma gospodar svoje zemlje, s katero nihče drug nima zapovedovati.

Tako pa ni bilo v starodavnih časih pri poljskih postavah, ko se je posamezni posestnik brez upora udal večini, če je videl, da se kaj tacega hoče, kar je na skupno korist celi soseski.

Če bi sedanji kmetovalci spoznali korist zloženih zemljišč, kakor so jo spoznali že v preteklem stoletju kmetje v Holstajnu in jo spoznajo še dandanes kmetje v severni Nemčiji, ne bilo bi težavno izvršiti take postave, katere namen je zložiti kmetovalcem posestva, da ž njimi potem lože gospodarijo, če imajo svoje posestvo skupaj, da je lože za pota in druge poljske potrebščine skrbeti in da se tako vpelje sploh koristni poljski red.

Kaj pa je dozdaj naše občine in soseske zadržavalo — praša ministerski svetovalec sam — da niso si že davno najele zemljemercev ali izmed sebe sostavile komisije, ki bi se bila lotila zložbe raztresenih zemljišč, in odgovarja na to vprašanje tako, da kmetovalci nimajo zaupanja, da bi se zložba zemljišč pravično izročno izvršila in tako izpeljala, da bi se nikomur krivica in škoda ne godila in tako vredila, da bo zložba dobra in potrebščinam kmetijstva popolnoma primerna. In to nezaupanje je gledé na današnjo postavodajstvo in na današnje naprave popolnoma opravičeno. Da pa kmetovalce ta nezaupljivost navdaja in da se nahaja sploh po vseh deželah, to ravno kaže, da imajo naši kmetovalci zdrave misli in da znajo prav soditi.

Če bilo bi mogoče, v vseh občinah našega cesarstva kar čez noč zložbo zemljišč tako izpeljati, da bi se vsacemu posestniku pravica zgodila in vsacemu oni gospodarski dobiček naklonil, ki mu gre, gotovo bi vsaka občina v tako izpeljani zložbi rada spoznala največo dobroto.

Temu nezaupanju nasproti, ki ga nahajamo dandanes še povsod, treba je pred vsem pokazati, da tudi pri dandanašnjih razmerah je vendar naše postavodajstvo v stanu, to stvar izvršiti tako, kakor pravica in korist kmetijstva to zahteva. Če naredí se postava taka, da bodo kmetovalci zaupanje v njo imeli, potem bode Avstrijskim zemljemercem in kmetijskim tehnikom ravno tako lahko mogoče, zemljišča razložiti (saksebi djati) in z drugimi vkup zložiti, kakor se je to zgodilo v Nemčiji, kjer imajo kmetovalci lepo zložena kmetijstva, in so veseli, da jih imajo.

Tako piše g. Peyrer v svoji knjigi, ki jo je ministerstvo kmetijstva razposlalo po deželah.

Stvar je velike važnosti in želeti je, da bi se tudi pri nas tako izpeljala, da bi bili kmetovalci zadovoljni.

Ker pa je potrebno, da ne samo družbe kmetijske in deželni odbor prevdarjajo to stvar, ampak da tudi naši kmetje in občine na Slovenskem jo v pretres vzamejo, vsaj se tiče njihove lastnine, zato smo mislili, da je potrebno, povedati tudi njim, kar se bode začelo obravnavati prihodnje leto, da se kmetovalci sprijaznijo z novo napravo, o kateri bodo tudi oni imeli tehtno besedo. Dr. Jan. Bleiweis.

O predivstvu na Dolenjskem.

Spisal Andrej Piskar.

Bila sta letos zopet kmetijska shoda (tabora) v Šmartnem pri Litiji in v Loki v ta namen, da bi se umno pridelovanje lanú in izdelovanje prediva vtrdilo in razširilo.

Prekrasna okolica Šmarska in Litijska bi bila tudi v kmetijskem oziru jako blagonosna, ako bi bila zemlja bolj enakomerno razdeljena, kajti tukaj nahajamo jako velika posestva, ki imajo zemlje skoro preveč, zraven teh pa kmetije, ki jim veliko tega manjka, kar bi pri rednem gospodarstvu moralo biti. V tej okolici sejejo in pridelujejo jako veliko lanú, posebno okoli Jablane in Hotiča.

K shodu je prišlo precejšnje število gospodarjev z vse okolice, posebno tisti, kateri se s predivstvom bolj pečajo. Prav pazljivo so poslušali ves poduk in razpravljali smo marsikatero kmetijsko zadevo, ter so se za vse prav zanimali. Posebno je kmete veselilo to, da sem jim obljubil priti naslednje dni po vaséh na dom, da bi se tem določneje pogovorili o vsakovrstnih kmetijskih zadevah tega kraja.

Obiskal sem potem več vasi po okolici, v katerih se s predivstvom bolj pečajo in večidel povsod z dobrim vspehom. Pogovorili smo se po domače o vsakovrstnih razmerah, in veselo je bilo videti, kako se je zbralo tu in tam staro in mlado, ter prav pazljivo se vdeleževalo razgovorov in pretresovanja teh in onih gospodarskih reči. Ne bil bi mislil, da se tukaj kmetje tako zanimajo za poduk. Pa naj ne misli kdo, da smo debatirali po dvoranah ali pri vinu za mizo. Kaj še, — naše zbirališče bilo je dvorišče; sedeli smo na lojtrah vozov; pred nami je bil gnojni kup, krog nas so skakale ovce in mukala goveda. To je učilnica za kmetijskega učitelja, kjer se dá govoriti z ljudstvom po domače in se more pridobiti za poduk.

Kakor sem rekel, sta zemlja in podnebje za kmetijstvo tukaj jako ugodna, toda gospodarske razmere so neugodne. Tukaj je mnogo velikih posestev, katera imajo lepo zemljo, posebno gozde in travnike; navadne kmetije pa so majhne in jim manjka gozdov in travnikov. Kjer pa ni travnikov, tam ni živinoreje, in kjer ni živinoreje, tam ni gnoja, in kmetija ne veljá nič. Če, na priliko, Gorenski kmet na svojem posestvu redí 12 do 16 glav goveje živine, je redí tukajšnji komaj 6 do 8, in pri tem mora še vso slamo porabiti za krmo, ker mu manjka sená. Steljo in drva za kurjavo morajo večidel kupovati od daleč, ker nimajo gozda. Gospodarji izdajejo na leto po 80 gold. za steljo in drva. Žalostno pa je to, da so mnogi izsekali še to malo gozda, kar so ga imeli, da se vidijo zdaj po nekih rebrih skoro prazne goličave. Dan na dan so plavili najlepše smreke in jelke po Savi do premogovih jam v Zagorje, Trbovlje in Hrastnik, pa vozili bukove hlode na železnico in podloge (švelarje), dokler so kaj imeli. Nekateri so pokončevali gozde lahkomiselno, a večina bila je prisiljena iskati denarja tam, kjer se je dal dobiti, ker dohodki so pri kmetijstvu le pičli, davki in stroški pa silni. Kjer je davkovska eksekucija vsake kvatre za petami, ondi res ne moremo zameriti kmetu, če prodá zadnji klin iz gozda, da se reši silnih zadreg. Ali kaj bo vprihodnje? To je vprašanje, resnega premislika vredno za marsikateri kraj naše Dolenske strani.

Pri takih razmerah so dohodki tukajšnjega kmetovalca majhni. Ker imajo malo zemlje in jim manjka klaje, je živinoreja le na nizki stopinji in komaj za domače potrebe in le tù in tam jim nekaj dobička vrže. Žita komaj boljši kmetovalci pridelajo za potrebo, srednji ga morajo kupovati, posebno v slabih letih. Za prodaj imajo samo nekaj fižola, katerega tukaj precéj sadijo, in pa kaj malega pšenice. Največ jim vrže še predivo in laneno seme. Nekdaj so sejali še več lanú; al zdaj so ga zeló opustili, ker jih izdelovanje preveč stane, ker so delavci predragi, tako, da nazadnje gospodarju malo dobička ostane. Ko sem kmetovalcem pripovedoval in prigovarjal, da bi se tukaj z velikim pridom napravila predivnica (izdelovalnica za predivo), v kateri bi se z manjšimi stroški napravilo boljše blago, so vsi od kraja rekli: napravite nam tako predivnico, in potem bi mi sejali še enkrat toliko lanú; al zdaj ga ne moremo izdelati, ker nas preveč stane, pri vsem tem pa je še blago slabo.

Tukaj bi bila predivnica res na pravem mestu, ker se prideluje že zdaj v celi okolici kakih 800 do 1000 centov prediva, katero vse bi se dalo v taki izdelovalnici izdelati. Ali težava je, jo napraviti, ker kmetje niso premožni, veliki posestniki pa se tudi malo zanimajo za napredek v kmetijstvu. Premožnejí obrtniki in trgovci pa se v današnjih kritičnih časih kaj neradi poprimejo novega podvzetja, katero jim še ni po vsem znano. Al o tem bomo govorili še pri drugi priliki.

To je površni obraz navadnega kmetijstva v tej okolici, kolikor sem opazil pri tej priliki. O velikih posestvih govoriti ni moj namen in o obrtniji in trgovini znabiti spregovorim o posebni priliki. Stanje kmetijstva tukaj in po Dolenskem sploh je na mnoge straní vredno resnega premislika.

Kmetje, zdramite se!

Na noge gospodarji! ne spite, zdramite se. Časi so hudi, zato je treba umnega kmetovanja, ki nam več dohodkov donaša. Da pa morejo umno gospodariti, je razen druzega tudi treba kmetiških strojev (mašin): posebno pa mlatilnic, slamoreznic. Govoriti pa hočem le najbolj o mlatilnicah, ki so neprecenljivo orodje kmetu. To govorim iz skušnje, ker tudi jaz imam eno. Al naši kmetje na Dovjem jo malo čislajo, ker ne poznajo še dobrote njene. Žalosten sem že moral slišati od marsikoga: čemu ti je vendar ta „leier-kosten“? Jaz pa si mislim: „Bog daj neumnim pamet“ in obžalujem, da pri nas še spi napredovanje kmetijsko.

Mi zdaj, ko imamo mlatilnico, o 3 dneh vse žito omlatimo, ko smo ga poprej po 14 dni mlatili, in mi že drugo in tretje delo končamo, naše kmete le še slišim palavkati po stari navadi s cepci, kakor da bi drug druzega hotel pobiti.

Ne zavržimo starih dobrih navad, pa tudi novih iznajdeb ne, če so bolje od starine. Veselo je slišati gromenje mlatilnice v vasi, in gledati, kako da gre delo hitro izpod rok. Res je, da kmet si težko napravi vse, česar potrebuje, ker je obložen s preobilnimi davki; al to nas ne ustraši tako, da bi nam popolnoma podrlo veselje do novih reči. Pustimo raji krčme, in privoščimo si raji kak glažek vinca včasih domá, v velikem delu nam ga je zeló potrebno.

Gospodarji, pridite le mojo napravo pogledat, ki je bila že v 20. in v 27. listu letošnjih „Novic“ omenjena in v „Pratiki“ novega leta naznanjena, en sam človek

jo lahko goni! To še enkrat rečem in gotov sem, da ne bo treba „pratiki“ plačati poti na Gorensko.

Priporočam pa tudi slamoreznice; tudi te mašine so zeló koristne.

Kmetu je potreba tudi „Novic“ in drugih podučnih bukev, da se iz njih uči potrebne reči. Veliko je pri nas še praznega sveta, veliko pa tudi slabo obdelanega; gnojnica, zabéla zemljiščem, se po slabih zemljiščih zgublja in ko „rujava voda“ odteka se kmetom, ki ne vedó z gnojem umno ravnati.

Al predaleč sem zašel, ker namen moj je bil, naše gospodarje le opozoriti na koristne mašine.

Miha Lakota, kmet na Dovjem.

Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta

vredjeni po mesecih.

Po „Oesterr. Landw. Wochenblatt.“

(Dalje.)

Meseca decembra.

Dné	Leta	
16.	1788.	Je bila ena najhujših zim na Nemškem; mraza je bilo ta dan v Bremenu 35 stopinj, v Draždanih 32 in v Berolinu in Weimaru 28 stopinj.
16.	1844.	Je kmetijska družba v Sigmaringenu napravila veliko pojedino konjskega mesá, da se s tem odstrani vraža, kakor da bi konjsko meso ne bilo dobro za vžitek.
17.	1813.	Je umrl v Parizu Anton Avguštin Parmentier, ki se je po izvrstni svoji učenosti od revnega apotekarskega fanta povzdignil na stopnjo vélikega nadzornika zdravništva na Francoskem; njemu se imajo Francozje zahvaliti za vpeljanje krompirja in pa napravljanje močeca (štirke).
18.	1719.	So na južnem Francoskem obirali češnje in tresli zrela jabelka v drugič to leto, ker so drevesa oktobra meseca vdrugič cvetela. Bila je to najgorkeja zima, ki jo svet pomni.
19.	1787.	Ukaz cesarja Jožefa II. zapoveduje grajščinskim uradnikom pristop h kmetijskim družbam zato, da morejo po skušnjah na grajščinskih zemljiščih potrditi to, kar znanost kmetijska uči, in kar so skušnje potrdile, v različnih deželah potem razširiti.
20.	1740.	Je strašen vihar na Avstrijskem, Češkem, Moravskem, Šleskem in sploh po vsej Evropi nepopisljivo škodo naredil s tem, da je podrl strehe, hiše, gradove, posebno pa cele gozde, pa tudi grozno škodo učinil na morji.
22.	1839.	Se je po priporočilu vladnega svetovalca Kriza v zboru družbe kmetijske Dunajske vpeljala Seidl-nova mlatilnica v doljni Avstriji.

Gospodarske novice.

Pomoč zoper trtno uš.

Francoski konzul v Kantonu v Kini priporoča nasadbo Kitajskega (Kineškega) drevesa, kateremu je imé „Elaeococca vernicea“ (Eleokoka). On pravi, da s tem drevesom (menda oljem njegovim?), ki se je po semenu tudi že v Evropo zaplodilo, Kitajci bele mravlje preganjajo, ki so jim velika nadloga. Noben mrčes ne strpí smradú tega olja. — Ker Elaeococca v tem svojem olji tudi oni firnež ima, zarad katerega sloví Kitajski lak, vredno bi bilo — piše imenovani konzul — zasaditi to drevó tudi v toplih krajih Evrope. Skušnje, v Toulonu narejene, so kazale, da mu je podnebje južnega Francoskega všeč.

Slovensko slovstvo.

* *Magnetizem, elektrika, toplota in svetloba.* Filozofično-fizikalen načrt. Spisal Anton Urbas, stolni korar v Ljubljani.*) V Ljubljani 1876.

Pod tem naslovom je prišla na svitlo v slovenskem, v nemškem jeziku pa z imenom „Magnetismus, Elektricität, Wärme und Licht. Philosophisch-phisikalische Skizze“, jako interesantna knjižica, ki na malih 33 straném obdeluje ogromni materijal, ki ga nam kaže napis knjige. Pisatelj se ne spušča v nadrobno razkladanje magnetizma, elektrike, toplote in svetlobe, ampak v kratkih aforizmih — načrtih — izreka rezultate svojih študij, in to tako odločno tudi takrat, kedar podira, kar fizika in kemija dandanes ne učite, da se strokovnjak res večkrat čuditi mora drznosti pisateljevi. Vkljub vsemu temu je knjižica vsakako interesantna in v vsem priča mislečega duhá, ki si je upal v skrivnostno delalnico natvore podati, iz katere izvirajo prikazi magnetizma, elektrike itd. Namen pisateljev je, bralcem odkriti bistvo in življenje natvore, zato se mu je treba zdelo preiskavati prikaze gori navedene četvorice. Konečno moramo s pohvalo priznati prevod slovenski, ki je jako težaven o predmetih filozofičnih in fizikaličnih, ki si jih je gosp. pisatelj izbral za svoje študije.

* *Vabilo na naročbo „Zvona“.* Tudi prihodnje leto bode izhajal „Zvon“, izpremenjen po notranji osnovi in vnanji opravi. Za ekspedicijo se bode bolj skrbelo, in mi le obžalujemo, da je prejšnje opravništvo „Zvona“ tako brezvestno svoje opravilo opravljalo. Mi želimo, da „Zvona“ ne bode noben omikan Slovenec med svojimi knjigami pogrešal, ker za „Zvon“ bodo pisali najodličnejši slovenski pisatelji: prof. dr. Ćelestin v Zagrebu, prof. Erjavec v Gorici, prof. Levec, Pleteršnik, Šuklje in Wiesthaler v Ljubljani. Gosp. Jurčič bode pisal za „Zvon“ daljšo izvirno povest „Lepa Vida“. Pesmi je obljubila gospá Lujiza Pesjakova in vsi drugi najodličnejši slovenski pesniki. Po takem bode „Zvon“ glasilo slovenske inteligencije, v katerem bo kazala, kaj more iz sebe na slovstvenem polji. — „Zvon“ izhaja 1. in 15. dan meseca; naročnina 4 gold. za vse leto; 2 gold. za pol leta. Napis: Redaction des „Zvon“, Wien, Ottakring, Hauptstrasse 23.

Opravništvo „Zvona“.

Ozir po domovini.

Popotne črtice.

Spisal političen sitnež.

(Dalje.)

Iznova prepričan, da birokracija je, kakor povsod, tudi Novemu mestu môra, ki tlači narodno gibanje, odrinem čez dva dni proti Mirni peči. Vreme bilo je krasno, solnce pripekalo tako, da po njegovi sili izgubim zadnje v Gorjancih nalezeno trganje po udih. Krajšal mi je dolgo in samotno pot krasen pogled po vinskih goricah ob desni; kalili pa mi veselje gradovi,

*) Zdaj tudi stolni župnik.

*

ki stojé povsod na najlepših krajih in so gotovo nemčurska gnjezda in znamenja, da národ tù ni še prost, ampak odvisen — če ne od grajščakov, gotovo pa od njihovih oskrbnikov, ki so, kakor gospodje, malokrat kaj druzega nego nemčurji.

Zeló spotén, ker ob poti počivati ni moja navada, dospem ob enajstih do vasí Mirna peč, ki stojí v nekakem kotlu, obdana z rodovitnimi njivami. Hrepenelo mi je že srce, videti vrlega moža in starega prijatelja gospoda župnika, s katerim sva že v prejšnjih letih marsikatero rekla. Najdem ga še trdnega kot hrast, zdravega kot ribo, pa šaljivega kakor godca. Pri obedu zopet živahen razgovor — ne za državnega pravdnika — in zato sem zopet prelomil program svoje „marschroute“ in ostal tu čez noč. Zvečer me povabi gospod župan k godovanju. Krog mize smo bili sami svoji med svojimi, zato zabava živahna do pozne noči.

Drugo jutro vzamem slovó od novih in starih prijateljev. Gospod župnik in njegov gospod kaplan me spremita še kos pota, po slovesu pa jo maham sam dalje proti Trebnju.

Dobro razgret in vtrujen dospem okoli poldne do Trebnjega. Vse se mi je po cesti nekako lenó videlo. Še celó pes, ki je ležal sredi ceste v prahu, se umakne še le, ko mu — gledaje v stran mikaven napis na vratih štacune „cuker in kofe“ — nevidoma na rep stopim; ali to osebno razžaljenje ga ne spravi v jezo, marveč umakne se in se vleže pod klop pred hišo, češ, tukaj vsaj ne bom nikomur na poti. „Ta pes je gotovo na Slovenskem na svet prišel“ — si mislim, kajti tujec si ne dá pri nas tako na rep stopati. Na hiši vštric pošte zagledam nad vrati viseče oblanje — veselo znamenje, da se tu dobi pivo, meni najprijetnejša pijača za žejo. Stopim tedaj v sobo, si naročim pol litra piva, vzamem papir in svinčnik iz torbice ter jamem pisati par pisem v Ljubljano. „Bodo tudi kosilo zašafali?“ — me nagovori kletarica in jaz, ravno v prvem stavku, odgovorim bolj v raztrešenosti, kakor prave volje: „tudi“. Pri isti mizi je obedovalo še nekaj gospôskih ljudi, ki so slabo slovenski, še slabše pa nemški govorili. Po pogovoru njihovem sklepati niso mogli biti posebni učenjaki, čeravno je eden izmed njih ponosno položil c. kr. kapico pred-se, pozneje pa celó na glavo posadil. — Pred odhodom se oglasim v dekaniji, kjer živé mi prijatelji. In tega nisem obžaloval, kajti ne le, da sem bil prijazno sprejet, bil je gospod kaplan še tako prijazen, da me je spremil do Mirne in sicer po krajši in prijetniši poti čez travnike, njive in log.

Na Mirni najdeva zopet prijetno družbo. Vse mi je bilo jako všeč, le cerkev in župnijska hiša ne, ker oboje je v takem stanu, da zanikernost faranov glasno v nebó upije. Zopet bi bil jel zabavljati, kakor v Novem mestu, al bližala se je noč, in ker tu me ni mikalo prenočiti, napotim se v Rakovnik, kamor dospem še pred nočjo. Nisem se mogel odreči veselju, da ne bi bil oglasil se v grajščini velecenjenega našega grofa Barbota. Ni mi treba povdarjati, da sem bil zopet prijazno sprejet in da mi je večer le prenaglo pretekel. Drugi dan si ogledam v družbi ljubeznjivega gospoda grofa najprej njegovo lepo in umno obdelano posestvo krog grada, potem pa tudi notranje krasne prostore. Na višavi nad gradom je jako krasen razgled; posebno lepo se vidi bližnji Št. Rupert s ponosno cerkvijo, katere pa nisem imel prilike od znotraj ogledati. V cerkvici na Veseli gori sem videl dve umetni podobi, kakoršne se navadno po manjših cerkvah na kmetih le redko katerikrat vidijo. V gozdiču nad gradom, kjer mora zlasti poleti biti prijetno hladišče, mi gospod grof pokaže več Rimskih gomil; nekatere so že načete, našli so v njih Rimske urne ali vrče, v katerih je bil pepel. Še marsikaj lepega in mikavnega sem videl tu, pa da bi vse popisal, za to manjka tu prostora.

Tako mi je prenaglo preteklo dopoldne. Po obedu se zahvalim za preprijazni sprejem in se poslovim od preblage grofove rodovine; vkljub mojemu oporekanju me vendar potegneta grajska konja do Mokronoga, kjer sem mislil le toliko se muditi, da oddam na pošti nekaj pisem. Pred poštnim poslopjem se voz vstavi in jaz stopim v hišo, tik za mano pa dva žandarja z nasajenim bodalom.

„Kaj vraga! veljá to meni?“ se vprašam, a vest mi nobenega pregreška ne očita, zarad katerega bi zaslužil tako spremstvo. Sedem tedaj mirno za mizo in pišem par listnic ter dokončam v Trebnjem začeto pismo. Varuha pravice stopita meni nasproti, me nekoliko časa radovedno gledata, potem pa — — si naročita pol litra vina; najbrže se jima jaz nisem zdel nikomur podoben. Oddavši pošti, kar sem pisal, se spravim zopet na noge. Vroče je, solnce se upira ravno v klanec, po katerem drži cesta proti Škocijanu, zato dospem na vrh ves poten in malo postojim, da se oddahnem in si obrišem pot. V tem pride mi nasproti kmetič, ki me pozdravi in vpraša, kam da sem namenjen.

„V Škocijan“ — odgovorim — „saj do nočí še lahko tje pridem, ne?“

„A, vejo kaj“ — pa se smehlja kmetič — „naj ne zamerijo, al oni do noči ne bodo prišli do Škocijana.“

„Tedaj bom ostal kje bliže čez noč, ker po neznanih krajih ponoči ne hodim rad.“

„Če bojo le kje imeli. Al med potom ni takih oštarij, da bi prenočili. — Ali se jim tako mudi?“

„Ne mudi se mi ravno ne!“

„Vejo kaj“ — reče mož v Dolenskem narečji — „tako naj pa rajše gredó nazaj v Mokronog in tam prenočé; saj bo jutri lep dan in bodo prav lahko prišli v Škocijan.“

Po kratkem premisleku ubogam svèt prijaznega kmeta, se zasučem in maham po klancu dol v Mokronog nazaj.

Kaj sem doživel dalje, povem častitim bralcem v novem letu. (Dal. prih.)

Mnogovrstne novice.

* *Zrele rdeče jagode so pretekli teden dobili v Bocenu* na Tirolskem — pač znamenje nenavadne letošnje zime.

* *Koliko je na zemlji ljudi? — Po najnovejši statistični* knjigi Behma in Wagnerja šteje se vsega ljudstva skupaj 1 milijarda 423 milijonov in 917.000 ljudí, ki bivajo na 51 milijon. in 340.000 štirjaških miljah, po takem stanuje na 1 štirjaški milji okoli 28 ljudí. V Evropi pride na vsako štirjaško miljo 82 osob. Ljudstva je v Evropi 309 milijon. in 178.300, v Aziji 824 milijonov in 548.500, v Afriki 199 milijonov in 921.600, v Avstraliji in Polineziji 4 milijone 748.600 in v Ameriki 85 milijon. in 519.800. Med Evropskimi zemljami šteje Rusija največ prebivalcev, namreč 71 milijonov 730.980 ljudí, za njo pride Nemčija z 42 milijoni 723.242, Avstrija z Ogersko s 37 milijoni in 700.000, Francoska s 36 milijoni 102.921, in Angleška s 33 milijoni 450.000.

* *Stanje Avstrijskega vojnega brodovja (vojnih ladij).* Po najnovejšem izkazu ima Avstrija 11 oklepnikov (ladij z železom okovanih), 10 velikih ladij na sveder, 10 manjih na sveder, 8 parobrodov na kola, 5 ladij od-

ločenih za posebne namene, 23 tendarskih ladij in 2 Donavska monitora.

* *Dolg na kmetiji z 1 goldinarjem! — To se je* tako-le godilo: pred nekaterimi dnevi je bila pri c. k. okrožni sodniji v Reichenbergu na Českem eksekutivna dražba nekega posestva, ki je bilo sodnijsko cenjeno na 51.525 gold. Na tem posestvu bil je dolg z 10.000 vknjižen. Pri tretji eksekutivni dražbi pa je bil ta dolg z 1 gold. poplačan. Res, lepi časi!

Politične stvari.

Ozir na razprave o državnem proračunu v Dunajski zbornici poslancev.

Celih 14 dni trajal je proračunski boj; hude bombe so iz lastnega tabora letale na ministerstvo in prečudni konec vsega ravsa in kavsa bil je ta, da je bil proračun državnih dohodkov in stroškov za leto 1877. sprejet ravno tako, kakor da bi izviral od ministerstva milega vsej zbornici.

Priprost bralec našega lista, ki pa, ker mož veliko davka plačuje, se zanima za politiko domačo in vnanjo, nam je kratko pa dobro kritiziral kričanje ustavoverske stranke rekoč: „koliko prazne slame so zmlatili ti gospodje na Dunaji, in koliko bôba zmetali v steno!“

In v tem smislu sodijo proračunsko debato tudi vsi neodvisni in pošteni časniki.

Poglejmo, kaj „Reform“ piše o tej debati.

Vtisek, ki ga je razprava v zbornici poslancev naredila po svetu, nikakor ni prijeten. Domá v Avstriji je pač mnogo tacih, ki se veselijo, da je ministerstvo o tej razpravi krvavi pot potilo od lastnih prijateljev, al oni dostavljajo: kaj nam koristijo taki junaki poslanci, ki sami ne znajo nič boljega stvariti! Zunaj Avstrije pa si sovražniki njeni zadovoljni roké manejo in pravijo: gledite, kako Avstrijanci sami grob kopljejo Avstriji! — Gospodajoča stranka pa, ki je svoje ministre hotela le uničiti, a ne usmrtiti, pa je preslepa, da bi videla, koliko škode je z „mlačvo prazne slame“ učinila državi sami.

Dovolitev proračuna ni še zaupnica vladi; če ga ministerstvu nasprotna stranka dovoli, more to le za znamenje veljati, da ima do države Avstrije še zaupanje. In v tem smislu se more soditi pritrjenje državopravne stranke. Treba je tù ločiti zmagovalce dvojne vrste: so zmagovalci taki, ki si domišljujejo, da so zmagali, pa so le premagani bili, — in drugi so zmagovalci taki, ki še ne obhajajo zmage in so na videz zmagani, v resnici pa so zmagali. Na parlamentarnem bojišči vidijo se tudi mrtvi, in med temi je mnogo tacih, ki mislijo, da so prav živi.

Vitez Schönerer, mož ustavaške stranke, je rekel: „Vsak državni zbor ima vlado tako, kakoršno zasluži.“ Mi pa — piše „Reform“ — drznemo si dostaviti: „vsaka vlada ima tak državni zbor, kakoršnega zasluži, če je vlada vzeta iz večinske stranke“.

„Politik“ v mnozih člankih isto tako obsoja ustavoverno stranko, ki je svetu parlament pokazala, da mu ga ni para nikjer.

Čitajmo še, kaj Zagrebški „Obzor“ piše o glasoviti 14dnevni proračunski razpravi tako-le:

Dunajska zbornica poslancev končala je debato o proračunu ter se razšla za božične praznike. Morebiti bode podučno, ako se malo ozremo na to debato.

Pri debati vladala je nesporazumljivost, da ne rečemo razdor, med zbora večino in vlado. Vzroki tega razdora izvirajo še od enega časa, ko je sedanje Dunajsko ministerstvo prevzelo vladino krmilo. Matadori ustavoverne stranke, bivši ministri, ljudje, ki Bog vedi kaj mislijo da znajo, obžalovali so nesposobnost vladine glave — kneza Auersperga in sovražijo birokrata Lasserja še od Schmerlingovega časa. Sprejeli so to ministrstvo samo zato, ker je spodrinilo grofa Hohenwarta in ker je kazalo, se ne bode dregalo v ustavo.

Toraj do te vlade stranka ni imela ne spoštovanja, ne ljubezni, in ne prepričanja, da je popolnoma zložna s stranko. Delovanje vlade ni zvekšalo spoštovanja, ni pomnožilo ljubezni. Vlada, razen direktnih volitev v državni zbor ni mogla z ničem izpolniti želj te stranke. Na postavodajnem polji se ravno oni nameni niso izpolnovali, katere je stranka najbolj bila želela. Na polju financijelnem in narodno-gospodarskem se je vse obrnilo na slabše. Z Galicijo, Tirolom in Dalmacijo vlada ni smela tako gospodariti, kakor je hotela stranka. Večkrat se je pripetilo, da so federalni zastopniki morali in mogli braniti vlado proti njegovi lastni stranki.

Tleči ogenj švignil je v plamen, ko je knez Auersperg branil grofa Andrassy-a proti turkofilom državnega zbora in ko se je izvedelo za malomarnost vlade za Ogerske zahteve o banki.

Vsa ta nezadovoljnost združila se je in nakupičila v debati proračunovi. Skene je že mislil, da je treba le samo suniti, pa se bode vlada zrušila. Tako so prejšnji privrženci vladini metali na-njo divji ogenj. Branila se je, kakor je vedela in znala, in nobeden njenih nekdanjih prijateljev ni jej prihitel na pomoč.

A kaj se je zgodilo, ko je na koncu razprave o proračunu prišla beseda na to, ima se li proračun tej vladi potrditi, — vladi, o kateri je vsa razprava dokazala, da nima privržencev?

Zbornica poslancev je privolila proračun!

Zakaj? Zato, ker so zastopniki mižali o sto in sto napakah in jim lastna slabota ukazuje: „ali držati to ministerstvo, ali pa dobiti drugo, katero nam bode čisto protivno.“

Kdor umeje pretehtovati okolnosti v Evropi, v katerih se v obče nahajajo vlade, bode povsod zapazil taka znamenja. Je li to slabost? Ali so v resnici vsi oni ljudje oslabeli popolnem, ki so nekdaj mislili in govorili, da bi mogli na svojih glavah vzdržati rušeče se nebo?

Ali je morebiti rušeče se nebo vendar trši od ljudskih glav?

Vse ima svoj čas: junaštvo in pridno delo trudoljubivih kmetov. A napredek je gotov le tam, kodar se umeje porabiti vselej pravi čas.

Premišljevanje ob koncu leta.

Pri nekaterih narodih je bila in je še navada, najemati ljudí, da za mrličem plakajo in glasno oznanujejo dobre lastnosti njegove, ki so tedaj plačani za to, da žalujejo.

Škoda, da pri nas ni taka navada, kajti pojemajoče leto 1876. bi pač potrebovalo takih žalovalcev, vsaj pri nas, ker jaz ne vem skoro za nikoga, ki bo žaloval za mrličem, in tako bo enoletni starec zginil iz sveta neobžalovan, neobjokovan, ne solze ne bo za njim. Nasprotno! Marsikdo si bo olajšal prsi z zdihljejem: „hvala Bogu, da je to leto pri kraji.“

Med takimi, ki za starim letom ne bodo žalovali, se predrznem biti jaz v prvi vrsti. Z dobrim vzrokom. Letina je bila za nas slaba na žitnem in političnem polji. Na jugu so zemljo gnojili obilno s Turško in krščansko krvijo, skonca je kazalo, da bo žetev dobra, a črni oblaki Evropske diplomacije in Slovanom so-

vražni krivec z Angleškega — to posebno je zakrivilo, da setev ni mogla kviško vkljub pridnemu prilivanju z Ruskega. Jesenska slana je potem vzela še to, kar je ostalo.

Nič boljše ni bilo pri nas. Poljska, žitna in vinska letina slaba, vsled te velika dragina. Na političnem polji nismo čisto nič pridelali, ker so z Dunaja in Pešta vedno prihajali mrzli vetrovi in hude plohe. Če je tedaj kaka reč še tako lepo kazala, prišel je nenadoma piš in po nji je bilo.

Le eden je letos obilno žel, kosil in grabil, — eden, ki sam nič ne seje, namreč državni pravdnik. Ni ga bilo skoro tedna, da ni pograbil tega ali onega slovenskega časnika in če ob koncu leta pogleda v shrambo, kamor jih je spravljal, gotovo je vesel visokega kupa, gotovo si zadovoljen mane roke, lahko gre in pije ga Silvestrov večer liter na račun obilne letine.

V kupu zaseženih listov je tudi več številk „Novic". Prišle so v ta kup ne po naši krivdi, kajti pri nas se vsaka beseda, vsak stavek po dvakrat, trikrat prevdarja, predno pride v tisek. Vzrok konfiskacij „Novic" je bil tedaj vselej le ta, da policija in državni pravdnik nista bila enakih misel z nami, za kar pa mi ne moremo biti odgovorni, ker se državni pravdnik ne dá prepričati, da je naša prava.

Za umirajočim letom tedaj Slovenci sploh in mi slovenski časnikarji posebej ne bomo mogli žalovati; za pogrebom mu bo šel k večemu državni pravdnik, če je visokega kupa nažetih slovenskih časnikov vesel. Pa tudi drugi narodi obširne Avstrije ne bodo prelivali solz za njim in če bo hotelo kaj žalovalcev imeti, ne bo drugače, ko da si najame za drag denar takih, ki bodo vsaj solze in žalost hlinili.

„Le roi est mort — vive le roi!" S starim letom smo pri kraji, veselimo se novega! Toda predno se človek kake reči veseli, mora vendar vsaj količkaj vzroka imeti za nado, da mu bo kaj veselega prinesla. Veliko je že dandanes prepovedanega, ne sme se vse pisati, niti govoriti, kar je bilo nekdaj dovoljeno, dokaz, da sistema stojí na jako slabih nogah, ker se vsakega kamnička bojí; upati pa vendar je še vse dovoljeno, nad državni pravdnik še ne konfiscira. Upati ali nadjati se tedaj od novega leta vsega smemo, vprašanje je le: ali imamo kaj vzrokov v prihodnjem letu upati kaj boljšega?

Ne vem, kaj bi dal za to, da bi mogel na to vprašanje odgovoriti z odločnim „dá!" Toda žalibog, tako ne morem odgovoriti, — vsaj po vsem ne. Utrjeno in opravičeno je le upanje do Boga, da nam bo dal boljšo poljsko, vinsko in drugo letino, če jo bomo zaslužili, ker je Bog pravičen, dobrotljiv in milostljiv. Ljudje, posebno tisti, ki so nam v političnem obziru nasprotniki, niso pravični, ne dobrotljivi, ne usmiljeni, ker nam pridržujejo še to, kar nam gre po božjem in človeškem pravu, kar mi vsakemu privoščimo in damo; to so pokazali že v brezštevilnih primerljejih — skoro vselej. Od teh se nam ni nič dobrega nadjati, če jih kaka sila ne primora, da nastopijo drugo pot, če Oni nad nami ne zasuče sedanjega teka drugače. To bo gotovo tudi storil, ker je pravičen; ali kdo sme reči, da se bo to že v prihodnjem letu njegovi modrosti primerno zdelo?

„Novice" tedaj same ob sebi ne morejo nič veselega obetati niti na podlagi sedanjih razmer svojih bralcev spodbujati k veseli nadi; saj še same ne vedó, če ne bodo zopet v novem letu zapadale državnemu pravdniku in kolikokrat jih ta nemila osoda čaka. Obetati le zamorejo, da bodo, kakor dozdaj, tudi vprihodnje držale se strogo svojega načrta, bojevale se za pravice naroda in podajale mu raznovrstnih koristnih in potrebnih naukov.

Nikakor pa nočemo s tem premišljevanjem podirati nad svojih bralcev, marveč spodbujamo jih k daljni vztrajnosti. Kdor je stanoviten v trpljenju, temu je zmaga. Vsaka reč le nekaj časa trpi. Tudi nam Slovencem bo vreme se zvedrilo in solnce prijaznejše nam zasijalo. Stoječi na temeljnu prava ne vdajmo se!

J. A.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Alešovec.

VI.

Sodba večne pravice.

(Konec.)

„Kdo je ta ‚R. J.'?" pa silim jaz dalje, „vam je znano imé!"

„Nič, nič! Jaz ga ne poznam", hití Komar odgovarjati, „pustite me! Mene ni nihče ogoljufal za 100.000 gold., se mi je le zdelo. Vse sem si zmislil, nič ni res! Vstavite preiskavo!"

Vsi nazoči strmé nad takim govorjenjem. Le meni je vse jasno, zato ga prašam resno:

„Tedaj pripoznate in sprejmete pobotnico?"

„Jaz nič ne pripoznam, mene ni nihče opeharil, vse je zmišljeno, vse."

V tem pride zdravnik, po katerega so bili poslali, prime Komarja za žilo in pravi z glavo majaje:

„Huda mrzlica. Nesite gospoda na posteljo!"

To se zgodi. Jaz nimam ničesar več opraviti, grem tedaj in sklenem, ako mogoče, Komarja prijeti zarad sleparjenja sodnije. Zato se posvetujem z državnim pravdnikom in ta mi pritrdi. Al ko drugo jutro izročim dotično sodnijsko vabilo slugi, da bi ga nesel Komarju, mi ta odgovori:

„Ne bo mogoče gospod sodnik."

„Kako da ne?"

„Gospod Komar je ponoči umrl za mrtvoudom".

„Roka božja", pravim jaz sam pri sebi in vzamem vabilo nazaj.

Po tem takem je bila sodniji vsa podlaga za daljno preiskavanje vzeta in vsi spisi so šli „ad acta" ali v koš. — —

Leto po tem in še nekaj mesecev čez sem se seznanil z nekim inženirjem, čegar krstno imé je bilo Alfred. Imel je ljubo in krasno ženico, s katero je dekla nosila zavitek. Iz njega je gledal prav gladek otročji obraz in mati ga je srčno poljubovala.

„Kako je imé angeljčku?" prašam pri neki ugodni priliki srečno mater.

„Rihard, kakor staremu očetu njegovemu."

„Ali stari oče še živi?"

„Žalibog, da ne, sicer bi bil ves nor na nj. Še videl ga ni. Po pošti peljaje se zvrnil se je tako nesrečno, da je kmalu umrl. Za smrt njegovo smo še le zvedeli, ko je bil že več tednov pokopan. Brat moj je podal se potem v tisti kraj — jaz ne vem imena — in mu postavil na pokopališči majhen spominek.

„Tako? Imate tudi brata?"

„Mar ne poznate inženirja J.? Pa morda ga še niste videli, ker je ravno zdaj na potovanji s svojo ženico, katero je pred mesecem dni vzel. O, kedar pride nazaj, vaju bom seznanila druzega z drugim."

„Mu ni imé Oskar?"

„Da, Oskar! Tedaj ga že poznate. Zdaj zida tovorno doli za mestom.“

Zala in ljubeznjiva gospá je držala besedo. Seznanila me je z bratom, poštenim in spoštovanim stavbarjem.

Kmalu potem sem bil premeščen in vzel prepričanje sabo, da: Večna pravica vse poravná.

Naši dopisi.

V Gorici, 24. dec. — Kaj čem pisati za zadnji list „Novic“? Najbolj „frišna“ novica je „frišni“ sneg, ki je pobelil danes naš Mrzovec. Vendar pa nima še ostra sapa, ki vsako toliko od severovzhoda popihne, dovolj moči, da bi pregnala dež, ki nas že celi ta mesec moči. Da — moči! Pa to ni še vsa nadloga; hujše je to, da v blatu tičimo in da se naši mestni očetje nič ne zmenijo za nas. Znabiti, da za to ne, ker imajo sami še sabo dosti opraviti. Prenesli so neki „jutrovo vprašanje“ v naše mestno starešinstvo. Kakor namreč nesrečna Turčija še zmerom životari, ker se vélike države ne morejo zastran nje zediniti, tako tudi naš čudoviti oče župan še na dalje župan ostane, ker se stranke in osebe v starešinstvu ne morejo zediniti zastran novega župana, katerega volitev je odložena do dopolnitvenih novih volitev l. 1877. Meni je vse prav; samo „regirajte“ nas dobro. — Pretekli četrtek po noči je došel v Gorico grof Chambord z grofinjo soprugo in spremstvom. Sprejet so ju šli na postajo dvorni svetovavec baron Rechbach in druge odlične plemenite osobe. Stanoval bode grof v villi Böckmannovi, kakor lansko zimo. — V petek večer so igrali v tukajšnjem gledišči neko posebno „komedijo“. Med 1. in 2. dejanjem so se pa „umetniki“ za zagrinjalom na odru — stepli! Da si je orhester neprenehoma godel, so gledavci vendar vsako toliko slišali kako krepko besedo, ki se ni nič kaj vjemala z estêtiko in „umetnostjo“. Pač, deske te so — svet in gledišče je šola omike! — Radovedni čakamo, kakošnega deželnega glavarja in podglavarja nam prinese „Wiener Zeitung“ — Od 1. t. m. dobiva kakih 400 ubozih vsakdan kosilo iz dobrotne kuhinje, za katero skladajo stroške mnogi dobrotniki našega mesta in med njimi so sebno Sam. grof Gyulai. — „Soča“ se dela, kakor da ne bi bila razumela, koga sem jaz uni pot imenoval „Riccardini-a;“ jaz pa vem, da so me tisti, katerim je bila moja opazka namenjena, dobro razumeli. Za zdaj ni treba druzega. — Srečno novo leto!

Iz Koprskega okraja 19. dec. „ –“ (*Pritožba o ljudskem šolstvu.*) Izobraženje mladine je predmet zanimiv in prevažen; zanj se dandanes vse zanima, in gorje deželi, kjer se odgoja mladine lahkomišljeno zanemarja! Sad take nemarnosti prerano dozori. Pri Slovencih v Koperskem okraju prebivajočih se v tej zadevi čisto nič ne stori. Tù so vasi obljudnate brez nobene šole; mladina sama sebi pripuščena odrašča povsem zanemarjena brez vsacega poduka in izobraženja. Reči se mora, da odkar nove šolske postave veljajo, šolstvo tukaj goropadno nazaduje; med drugimi le en zgled v pojasnilo: do malo časa ni bilo v Dolinski in Rijanski županiji niti ene zgledne šole in v okraju Koprskem med slovenskimi selani je kacih osem šol. To nemilo stanje trpi že več let in slabi nasledki se že kažejo; Slovencem, kateri želijo in tirjajo šole in to timveč, ker za te ravno tako pošteno odrajtujejo davke kakor sosedni Italijani, kateri so pa v tej zadevi dobro preskrbljeni. Kdo je tej nemarnosti kriv? Jeli vlada, deželni zbor ali morebiti šolski sveti in nadzorništva, katera menda pri pičlem številu šol svoj posel laglje izvršujejo. Slavna c. k. vlada naj blagovoli v ozir vzeti potrebo dobrih šol, katere so splošna želja slovenskega ljudstva v Istriji.

Zdoljni Zemon na Notranjskem 25. dec. J. P. Šk. — „Spomlad pozimi!“ moraš vsklikniti, ako vidiš toliko cvetek o božiču, kakor sem jih jaz 24. dne t. m. ogledoval v okolici svoji, predno je sneg z belim plaščem okoli in okoli pokril zemljo. Naj „Novicam“ naznanim, da so razveseljevali oko moje: njivski jetičnik, pelšeč, kurja čevica, mišja ušesa, ovčice (katerih je vse rumeno kakor o sv. Jurji), marjetice (katerih vsa bela so tla), male koprivice, pasje mleko, masleni grint, travna zlatica, kokošjak, regrat, ključ in zvonček. Nihče ne pomni toliko cvetek o božiču.

Iz Bizovika 26. dec. — V današnjem občnem zboru čitalnice naše bili so izvoljeni: g. Ivan Hribar, glavni zastopnik banke „Slavije“, za predsednika, g. Tom. Babnik za blagajnika, za odbornike pa gospodje: France Porenta, Blaž Kuhar, Janez Muštar in France Babnik.

Iz Lahovč. — Pri volitvi občinskega starešinstva, ki je bila 12. dne t. m., je bil Anton Jerovšek iz Lahovč za župana, Janez Zaverl iz Vopovelj in Janez Basaj iz Lahovič pa sta bila za svetovalca izvoljena.

Boštanj 20. dec. — Tudi pri nas smo imeli in to 10. dne t. m. novo volitev župana in svetovalcev, pri kateri je bil Anton Planinec iz Spodnjega Boštanja za župana, Alojzij Dermelj, France Marolt, Janez Berce in Matija Tomazin pa za svetovalce izvoljeni.

Iz Ljubljane. — Božični prazniki — dnevi veliki, ko se je svetu rodil Izveličar in utemeljitelj krščanstva! Vsak, kdor ni še zlekel kristijana, na ta sveti dan rad zanese misli svoje na ono davno dobo, pa o teh mislih zaide tudi v one kraje, kjer se je vršila krščanstvu velika dogodba. O mislih na te kraje presune ga pa nehoté britkost, da ona sveta zemlja je še zmirom v pestéh zakletega sovražnika kristjanstva in da pred kratkem je ondi še scurkoma tekla kri naših bratov kristjanov. Vroča želja vsacega človekoljuba je tedaj, da bi konec bilo neizmernemu trpljenju kristjanov na iztoku in da bi oni sveti kraji se rešili gospodstva Turškega ter o novem letu solnce človeške in narodne svobode posijalo na toliko nesrečno zemljo!

— (*Iz seje dež. odbora 23. dec.*) Deželni odbor je pritrdil sklepom dotičnih krajnih in okrajnih šolskih svetov, 1) da se provizorni učitelj Valentin Žvagen na dverazredni ljudski šoli v Cerknici stalno v službi potrdi, — 2) da se dverazredna ljudska šola na Vrhniki razširi v štirirazredno, — 3) da se napravi v Črnomlji dverazredna dekliška šola, ter da dobite učiteljici po 500 gold. in 450 gold. letnega plačila, — 4) da se plača učitelja na ljudski šoli v Bohinjski Bistrici povekša od 400 gold. na 450 gold., — 5) in da se vdovi učitelja Krombholza iz Brezovice pri Črnomlji dovoli iz učiteljskega penzijskega zaklada 40 gold. miloščine na leto. — Občini Tržiški se je dovolilo za leto 1877. poberanje 40% občinske priklade na direktne davke, občini Velika Dolina pobiranje 19% občinske priklade in občini Knežaški pobiranje po 36 krajc. od vsacega vedra potočenega vina.

— Na mesto umrlega c. kr. vladnega svétnika viteza Rotha je imenovan pl. Fladung, c. k. okrajni glavar okolice Ljubljanske, — na mesto viteza Höfferna pa bar. Pascontini-Jurišković, c. k. okrajni glavar v Dalmaciji, o katerem vé „Laib. Ztg.“ povedati, da je pred mnozimi leti, ko se je še pisal Jurišković pl. Hagendorf, služboval za koncipista pri c. k. deželni vladi v Ljubljani, od tod je prišel na Dunaj v urad ministerstva notranjih oprav, od tam pa kmalu v Dalmacijo. Mi temu poročilu dostavimo le še to, da, ker

je c. kr. okrajni glavar Radoljški pl. Wurzbach že več časa nadomestoval viteza Höfferna, je iznenada prišlo imenovanje barona Pascotinia, nekdaj s slovanskim priimkom Jurišković na prvem mestu, sedaj na — drugem.

— (*Zimsko obleko*), popolno, čedno in dobro je v čitalnici preteklo nedeljo dobilo 50 šolskih otrok: 25 dečkov in 25 deklic, katero so s pomočjo mnozih dobrotnikov in dobrotnic dovršile preblage gospé in gospodične, družbenice národne naše čitalnice. Tako se je zopet lepo oživilo dobrodejno podvzetje leta 1865. v čitalnici po dr. Orlovi rodovini vpeljano, o katerem le želimo, da bi se nadaljevalo vsako leto, vsaj je tudi revščine več vsako leto.

— (*Čitalnica*) je imela včeraj svoj letni zbor — 16. svojega obstoja. Predsednik je povdarjal željo, naj bi čitalnica bila v vseh svojih prostorijah v resnici „narodni dom"; iz poročila tajnikovega bilo je razvidno, da je odbor si prizadeval, da so se „besede" in druge zabave častno izvrševale, blagajnik pa je dokazal, da čitalnica nima deficita. Izvoljen je bil za predsednika zopet g. dr. Jan. Bleiweis, za blagajnika g. Kadilnik, za odbornike izmed dosedanjih bili so izvoljeni gospodje: dr. K. Bleiweis, Fr. Drenik, Jeločnik, Juvančič, Kreč, Pakič, J. Pfeifer, Fr. Ravnikar, V. Valenta, dr. Zupanec, na novo pa gospodje: Krsnik, Wiesthaler, dr. Ambrožič, dr. Drč in Gutman.

— (*Vabilo častitim udom čitalničnim*) na zadnjo veselico letošnjega leta, ki bode na Silvestrov večer (prihodnjo nedeljo) in se začne ob 7. uri. Okoli loterije z lepimi dobitki se bodo sukali različni komični prizori v pesmih in deklamacijah, katerim na čelu bode stala nova komična opereta, vbesedil g. Alešovec, vglasbil g. Stöckl. Če dodamo še to, da velecenjeni goslar g. Mayer bode godel in producirala se mestna godba, bode pač vsak čitalničar nehoté radosten vskliknil: srce! kaj hočeš več? Pač res je pa tudi treba celih vagónov veselja, da se vsaj za trenotek poplavijo bridkosti leta 1876.

— (*Valvazorjeve kronike*) 1. zvezek razposlal se bode v soboto. Priznavati moramo, da so prve pôle, katere smo videli, prav lepe, in slike, katerih je 22 v tem zvezku, jako lične. Ker je cena nenavadno nizka, je gotovo, da se oglasilo bode mnogo naročnikov. Kdor tega še ni storil, naj se podviza, to prelepo in mično zgodovinsko delo omisliti si. Naroča se najbolj pri g. Krajcu v Ljubljani (Blaznikova tiskarna).

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Iz Dunaja. — Po dognanem proračunu za l. 1877. je prestalo zborovanje poslancev do 20. januarija po novem letu. — Vse hitrejše in prav na kratko v enem dnevu je izvršila zbornica gospôska isti svoj posel, pritrdivši v vsem zbornici poslancev. Ko bi tudi zbornica poslancev manj besedovala in bi se deželnim zborom prepustilo, kar deželnim zborom gre, prihranilo bi se davkoplačevalcem vsako leto najmanj en milijon gold., kakor je poslanec Herman v svojem govoru dobro rekel.

— Govorí se, da je prav lahko mogoče, da, ko pridejo državni poslanci po novem letu v zbor nazaj, ne najdejo več sedanjih ministrov na njih stolèh, in to zato, ker Magjari ne za las ne odjenjajo od svojih tirjatev o novi pogodbi Avstrije z Ogersko, Dunajski ministri pa se nočejo udati zahtevam Magjarskim. Tu se tréta dva trdna kamna — in ker je grof Andrassy pred vsem Magjar, lahko se misli, da podpira Tiszino ministerstvo v Peštu, in da po takem ne kaže drugo nego da pride novo ministerstvo Dunajsko, ki se utegne raje udati Magjarskim tirjatvam. Oholost Magjarska nenasitljiva! Govorí se, da Hofman ali Taaffe nastopi dedšino Auerspergovo. Velike večine narodov Avstrijskih ne zanima prememba osób, dokler se ne spremeni sistema.

— *C. k. ministerstvo je 14. in 15. dne t. m. razpo*ložilo podpisovanje na posojilo 4procentnega prihodka (Rente) v zlatu. Razpisani znesek posojila je bil kmalu podpisan po kursu od 56 odstotkov, to je, z drugimi besedami prav po domače rečeno: država se je z dolžnimi pismi (obligacijami) zavezala, da za vsakih 56 gold., ki jih na posodo dobí, povrne čez 100 gold. Časnik „Fin. Fragm." pravi, da je to pač žalosten dokaz Avstrijske finančne politike. Le v vojskinih letih 1859. in 1866. bila je Avstrija prisiljena, za tako visoke obresti denarja na pósodo vzeti. Pozneje se kaj tacega ni več zgodilo, razun pri Turškem posojilu in pa pri zadnjem Ogerskem posojilu (Schatzbons-Anlehen). Ko je Nemčija letos meseca junija tudi enako 4percentno posojilo razpisala, lahko ga je dobila, čeravno je 97 odstotkov vplačila zahtevala; Avstrijska vlada mora pa 100 gold. dati za 56 posojenih goldinarjev.

Turčija. — Najnovejša poročila naznanjajo, da je sultan proklamiral ustavo po vseh svojih deželah. Najbrže se je to zgodilo vsled žuganja Angleškega pooblaščenca, ki je žugal, da zapustí Carigrad, če se sultan predlogom ustavlja.

Srbsko. — Med Avstrijo in Srbijo je nastal razpor, ker je Srbska straža streljala proti Avstrijski oklepni ladiji „Maroš". Na tej je počila brez krivde Srbov — nabita topna krogla in pobila več ljudí. Avstrijski poslanec Wrede je to smatral kot razžaljenje in zahteval zadostenje. Na to je Rističevo ministerstvo odstopilo. Srbija je potem dala zahtevano zadostenje in zdaj je ta reč, ki je Nemce in Magjare spravila s kože, poravnana.

Vabilo na naročbo „Novic"

za leto 1877.

Naročnina „Novicam" ostane kakor je bila dozdaj:

v tiskarnici prejemane za celo leto 4 gold.
„ „ za pol leta 2 „
„ „ za četrt leta 1 „
po pošti pošiljane za celo leto 4 gold. 60 kr.
„ „ „ za pol leta 2 „ 40 kr.
„ „ „ za četrt leta 1 „ 30 kr.

Za pošiljanje na dom v Ljubljani za celo leto se plača 40 krajc. Naročnina se pošilja Blaznikovi tiskarnici v Ljubljano in to najceneje po poštnih nakaznicah (Postanweisungen), ki se dobivajo pri vsaki pošti in veljajo le 5 krajc. — Za spremenjenje napisa med letom se plača 15 kr.

Častite naročnike prosimo, naj hitijo z naročilom, da brž prvi list v redu dobijo.

Vredništvo.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih dedičev v Ljubljani.